

LEKTORSKÝ POSUDEK

Územního plánu hl. m. Prahy (Metropolitního plánu, MPP)
(návrhu MPP pro lektorský posudek ze dne 31. července 2017)

Objednatel: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, příspěvková organizace

Autor lektorského posudku (zhotovitel): doc. Ing. arch. Ivan Plicka, CSc.

na základě smlouvy č. ZAK 17-0254/8 ze dne 31. 8. 2017

listopad 2017

ÚVODEM (1)

Posudek se soustředí přednostně na posouzení metody; čas na posouzení a podrobnost plánu neumožňuje komentovat konkrétní návrhy v úrovni například doplnění stávající zástavby města – to je ponecháno k předpokládanému prověření při projednávání návrhu MPP. V posudku jsou přesto zachyceny některé připomínky i k věcné stránce návrhu.

Předkládaný posudek obsahuje doporučení ke zvážení při dopracování návrhu MPP pro společné jednání. Jedná se o doporučení směřovaná jak ke zpracovateli, tak i v některých pasážích k pořizovateli – to tehdy, dotýkají-li se spíše procesních a formálních stránek MPP. V případě plánu, jakým je MPP, není možné od sebe zcela oddělit doporučení, určená pořizovateli, a doporučení, určená zpracovateli.

Podkladem pro tato doporučení byly poznámky a připomínky, týkající se jednotlivých částí výrokové části MPP; pokud to bylo účelné, jsou tyto poznámky a připomínky uvedeny v následujícím textu. Podobně byly pro tento text využity poznámky, vzešlé z diskusního setkání nad pracovními výstupy posudků na konci října 2017.

Autor posudku vychází z předpokladu, že lektorský posudek je interním dokumentem, určeným objednateli – z toho vyplývá možnost zcela otevřeného a kritického posouzení, soustředění se na problematická místa, které může napomoci dopracování návrhu MPP do konečné podoby ke společnému projednání.

ÚVODEM (2)

Územní plány mají tři zásadní okruhy uživatelů, politickou reprezentaci města, stavební úřady a developery / stavebníky. Pro všechny svoje uživatele musí být územní plán jednoznačně "user-friendly".

Územní plán je základním dokumentem - podkladem pro politické (strategické, koncepční) rozhodování o budoucnosti města, pro správu města, svěřeného území. Územní plán má nabídnout jasné priority rozvoje města, které politická reprezentace využije při (každodenním) rozhodování o rozvoji města, včetně směřování investic (veřejných i soukromých – synergie) a včetně dohadování s politickými reprezentacemi sousedních obcí / regionu.

Územní plán je základním dokumentem pro rozhodování stavebních úřadů o změnách v území. Územní plán má obsahovat jednoznačná normativní pravidla pro rozhodování, přesně formulovaná, umožňující jednoznačný (právní) výklad, z něhož vyplývá přezkoumatelnost a vymahatelnost.

Územní plán je základním dokumentem – zdrojem informací o území pro developery, investory, (individuální) stavebníky, projektanty. Územní plán musí být jednoznačně srozumitelný, přehledný. Územní plán je zároveň zárukou stability prostředí, do kterého tito účastníci rozvoje území a výstavby vstupují (jasná pravidla, regulace = garance).

1) INTENZIFIKACE MĚSTA, CHRÁNĚNÉ KRAJINNÉ ROZHRAŇÍ

V souvislosti se správným základním koncepčním rozhodnutím nerozšiřovat (extenzívně) zástavbu do volné (příměstské) krajiny, ale soustředit se přednostně / spíše na směřování dovnitř hranic zastavěného území (intenzifikaci) města (*viz například čl. 25, čl. 28, odst. 2, čl. 42*), doporučuje autor tohoto posudku znovu zvážit diskutabilní rozhodnutí (pokyn pořizovatele?) vymezit rozvojové plochy v zásadě ve shodě s platným územním plánem (stav k 30. červnu 2015) – *viz čl. 8, odst. 3*. Toto rozhodnutí dosti problematizuje deklarovaný princip jasného vymezení chráněného krajinného rozhraní. Návrh MPP pro společné jednání by měl prověřit vypuštění rozvojových ploch ze stávajícího platného územního plánu – ve smyslu § 102 odst. 3 stavebního zákona - přinejmenším tam, kde se jedná o (i z hlediska stanovené koncepce MPP o neodůvodněné) rozpínání města do volné krajiny; pokud je autorovi posudku známo, nejsou k dispozici judikáty, které by tento postup problematizovaly. Toto doporučení směřuje k pořizovateli územního plánu – autor posudku se domnívá, že pořizovatel by měl tuto možnost požadovat / připustit prověřit.

2) METROPOLITNÍ PRIORITY

MPP pojmenovává / vymezuje metropolitní priority. Stanovení priorit je významným podkladem pro městskou politickou reprezentaci pro stanovení strategie rozvoje území, pro dialog s politickými reprezentacemi metropolitního regionu i pro dohadování s politickou reprezentací státu. Autor posudku se domnívá, že nestačí pouhý výčet / seznam priorit (*Příloha č. 2 MPP*), ale je nezbytně nutné tyto priority hierarchizovat, dát jim váhu

/závažnost, popsat podmíněnost a etapizaci tak, aby se tato část MPP stala opravdu dynamickým podkladem pro cílené rozhodování politické reprezentace města - o rozvoji území, o směřování veřejných a soukromých investic (s cílem dosáhnout jejich synergie).

Metropolitní priority nemohou být prostým seznamem důležitých investic, musí být formulovány, uspořádány a prezentovány (případně i graficky ve schématech) tak, aby z nich byla jednoznačně zřejmá koncepce MPP. Metropolitní priority, vyplývající ze zvolené koncepce, mají být jasným podkladem pro rozhodování politické reprezentace o dalším směřování města, musí mít zřetelný strategický a koncepční vektor. (Dostatečný prostor pak nabízí pro tento podklad i Odůvodnění.)

3) LOKALITY (REGULATIVY VÁZANÉ NA LOKALITU)

Autor posudku rozumí, že MPP zvolil (ve skutečnosti) metodu kombinace "super regulace" (regulativy vázané na lokalitu) a "regulace" (regulativy vázané na plochu).

Čl. 5, písm. g: "*(...) pro potřeby MPP je charakter lokality definován čtyřmi základními vlastnostmi: zastavitelností, strukturou, využitím a stabilitou; tyto základní vlastnosti jsou klíčem k vymezení lokalit i k popisu cílového charakteru (...)*" – tato volba / kombinace je logická a zcela vyhovující pro regulaci území. K diskusi jsou ale váhy vyjmenovaných vlastností, definujících charakter a také jejich obsah.

V této souvislosti je nutno vyslovit pochybnost týkající se strukturálního plánu: výhradně strukturální plán není – obdobně jako výhradně funkční plán – pravdivou, či úplnou informací o území; teprve kombinace struktury a využití je dostatečnou informací o charakteru území.

Autor posudku doporučuje, aby pro určení charakteru lokalit (stávajícího / cílového) byly zcela rovnocennými vlastnostmi struktura (= prostorové uspořádání) a využití (= funkční využití). Kombinace těchto dvou základních a rovnocenných vlastností ať je pak doplněna regulativy, určujícími zastavitelnost / nezastavitelnost a míru stability území (stabilizované, transformační, rozvojové).

Problematickým se jeví definovat výškovou regulaci v rámci popisu / definice jednotlivých struktur paušálně – doporučení: nechat do regulativů lokality.

Využití území: autor posudku doporučuje zvážit, zda by si občanská vybavenost (objekty, areály) nezasloužila ze své podstaty specifickou ochranu. Čl. 185, odst. 1: "*(...)*

graficky; pro stabilizovaná území, (...) parametricky; pro transformační a rozvojová území (...)" – ve stabilizovaných územích vymezit (ne jen označit – viz čl. 191, odst. 2, 3); nevyloučit (byť výjimečnou) možnost / schopnost vymezit i v transformačních, nebo rozvojových územích. Zásadní otázkou pak je, jak může v praxi fungovat parametrická regulace veřejné vybavenosti (bez nutnosti zpracovat ÚPČP, nebo RP, nebo ÚS – teprve ty promění parametrickou regulaci v grafickou).

Stabilita a míra využití území - není zcela zřejmé, jak se určuje regulace pro volné stavební parcely (proluky) ve stavebních blocích.

4) PLOCHY (REGULATIVY VÁZANÉ NA PLOCHU)

Zásadní otázkou je, zda v praxi může vůbec uspokojivě fungovat parametrická regulace veřejných prostranství (bez nutnosti zpracovat ÚPČP, nebo RP, nebo ÚS – teprve ty promění parametrickou regulaci v grafickou). Jeví se takřka nemožné aplikovat ji v běžném městském stavebním provozu, při rozhodování v území.

Dále jsou k diskusi hodnoty koeficientů veřejných prostranství (viz čl. 116) – podíl uličních prostranství UP_{min} pro typy struktur (01) až (03) se zdá být nepřiměřeně vysoký, údaje UP_{min} a PP_{min} pro typ struktury (07) se zdá být nesrozumitelný / nepřiměřeně nízký.

Otázkou k diskusi je vzájemný vztah "super regulace" (regulativů vázaných na lokalitu) a "regulace" (regulativů vázaných na plochu).

5) VÝŠKOVÁ REGULACE

Výšková regulace (rastr 100 x 100 metrů) je patrně nejvíce problematickou částí MPP. Údaje výškové regulace ploch stabilizovaných, vycházející z aktuálního stavu, obsahují řadu chyb a až zmatečných údajů (viz příklady na konci kapitoly). Nejvíce problematickou částí MPP je však zvolený rastr 100 x 100 metrů, který je obtížně aplikovatelný téměř na jakémkoliv území, s největšími problémy (v zásadě neaplikovatelný) na historické jádro Prahy – a problematická je i sama distribuce výšek pomocí tohoto rastru v jakémkoliv území.

Výšková regulace musí být nezbytně vázána na jasně určené území (lokalitu, plochu, obecně polygon) a má vždy představovat projekci budoucího stavu - návrhu (konzervace, nebo změny). To se týká i stabilizovaných ploch, kde výšková regulace nemůže být

průmětem statistického výsledku stávajících výšek, ale návrhem, odrážejícím míru dynamiky rozvoje území (tedy i případnou korekci stavu směrem nahoru, nebo dolů).

Výšková regulace by neměla být vázána na počet podlaží, ale logičtěji a vhodněji – ve shodě s § 25 Pražských stavebních předpisů - na výškovou úroveň (například hlavní římsy / atiky).

Rastr výškové regulace, promítnutý do hlavního výkresu (i výkresu jednotlivých lokalit), značně zhoršuje, komplikuje čitelnost těchto výkresů.

Několik vybraných příkladů chybných / nepochopitelných / nelogických údajů výškové regulace (čerpáno z poskytnutých krycích listů lokalit):

001 / Staré Město: údaje ve čtvercích rastru: 6 – naprosto převládající stávající výšková úroveň je však (3 -) 4 podlaží – znamená to možnost navýšení většiny zástavby Starého Města na dvojnásobek?

020 / Vinohrady: dva čtverce rastru, zahrnující mmj. blok vymezený ulicemi Lucemburská, Přemyslovská, Sudoměřská, Jičínská: 12 / ostatní čtverce rastru v souvisejících částech Vinohrad: 6 – nejvyšší budova (panelová dostavba bloku v ulici Přemyslovské) má 9 podlaží, sousední blok administrativní stavba / hotel má 7 – 9 podlaží, převládající standardní výška budov v sousedních vinohradských blocích je 7 podlaží – což by patrně měl být navržený regulativ pro tuto část Vinohrad.

552 / Sídliště Jižní Město I. sever: čtverce rastru jižně od ulice Mírového hnutí popisují aktuální stav údaji: 8, 12, ale na několika místech se uprostřed zástavby objevuje údaj: 21; kromě toho při okrajích této části (majících charakter brownfieldů) je ponecháno konstatování aktuálního stavu: 2 (podobně jako na místě dnešních dožívajících bývalých jeslí a mateřských školek) – znamená to tedy, že zde se může doplnit stávající okolní zástavba území (výška 8 – 12 podlaží) novou pouze dvoupodlažní zástavbou?

6) KRYCÍ LISTY LOKALIT

Úvodem je nutno ocenit osvojení si lokality jako základní jednotky MPP, jejíž hranice jsou vymezeny na základě převažujícího charakteru (viz čl. 56). K lokalitě / lokalitám následující poznámky v několika rovinách:

1. Lokalita je jistě dobrý nástroj na popis a regulaci území. Otázkou je, zda nevyžaduje – tam, kde je to vhodné (a lze předpokládat, že to tak bude na většině řešeného území) – ještě jednu vrstvu nad sebou – "superlokalitu", která by obsahovala pravidla pro větší území, které z mnoha důvodů patří k sobě. Výhody tohoto řešení by působily dvěma směry: v popisu a regulaci jednotlivých lokalit by nebylo třeba opakovat údaje, jež jsou společné (všem) lokalitám, tvořícím "superlokalitu", a v popisu a regulaci "superlokality" by bylo možné akcentovat více koncepční / strategický vektor většího celku, jehož vymezení a role ve struktuře města přesahuje vymezení jedné (či více) lokalit.

Příklad: Jižní Město se skládá z lokalit, jež některé mají odlišný charakter, ale jistě pro "superlokalitu" Jižní Město I. (a podobně pro "superlokalitu" Jižní Město II.) lze najít řadu společného jak z hlediska stavu, tak z hlediska (žádoucího) směřování – popisu a regulace. Aplikace na další části města je z tohoto příkladu jistě zřejmá.

2. Vymezení lokality pomocí jejího charakteru je dobrou volbou, správným rozhodnutím. – Jak již bylo vysloveno v kapitole 3 tohoto posudku, autor posudku doporučuje, aby pro určení charakteru lokalit (stávajícího / cílového) byly zcela rovnocennými vlastnostmi struktura (= prostorové uspořádání) a využití (= funkční využití). Kombinace těchto dvou základních a rovnocenných vlastností ať je pak doplněna regulativy (pro cílový stav), určujícími zastavitelnost / nezastavitelnost a míru stability území (stabilizované, transformační, rozvojové).

3. Lokalita by měla být základním zdrojem informací o pravidlech, která MPP přináší, pro všechny skupiny uživatelů plánu (viz úvod tohoto posudku). Celá výroková část MPP je poměrně složitě konstruovaná (protože popisuje složité město) a pro prvotně nepoučeného uživatele (a těch bude většina) může být značně nepřehledná, komplikovaná a tedy nesrozumitelná / obtížně použitelná. Výhodou krycích listů jednotlivých lokalit by mělo být, že po jejich prostudování získá uživatel – bez nutnosti složitého hledání odkazů ve výrokové části MPP – všechny potřebné informace. Za předpokladu implementace "superlokalit" by se krycí listy mohly do jisté míry odlehčit a využít toho pro zlepšení uživatelského standardu ("user friendly") – i za cenu případného opakování / kopírování údajů, dosažitelných z textové části MPP.

Pokud bude možné dobrat se komplexních, přehledných a srozumitelných informací o jednotlivých lokalitách (částech lokalit) pomocí (bonusové) digitální aplikace / uživatelského rozhraní MPP, bude to jistě ku prospěchu základního uživatelského standardu MPP.

4. Základní strukturu informací, které krycí listy lokalit MPP přinášejí, je možné respektovat / akceptovat. Ke zvážení je, zda by popis a zejména regulativy cílového stavu lokality neměly být podrobnější, konkrétnější, jedinečné pro lokalitu (jinak je totiž otázkou, jakou přidanou hodnotu – kromě výše zmíněného potenciálního vyššího uživatelského standardu – tyto listy přinášejí: neměly by být pouhým "soutiskem" informací a regulativů, zřejmých z jednotlivých výkresů). Tedy: v popisu dnešního stavu a v popisu a regulativech cílového stavu by měla být podrobně popsána jedinečnost charakteru lokality, její hodnoty, které je nutno respektovat, chránit a případně rozvíjet, podmínky / pravidla ochrany a rozvoje jedinečných hodnot lokality, ochrana a rozvoj jedinečného charakteru lokality, včetně pozice / úlohy lokality v širším kontextu ("superlokality", části města, města / metropole).

5. Ke zvážení je, zda grafická část krycích listů lokality má být pouhým svého druhu výřezem Hlavního výkresu. Nabízí se možnost podrobnějšího měřítka (1 : 5 000) a regulacím, obsaženým v krycím listu, adekvátní grafiky / grafických informací. V této souvislosti je možno zmínit například vyznačení proluk (s popisem / regulací v textu krycího listu), vyznačení uličních, či stavebních čar (tam, kde je to žádoucí – v případě kolize s platnou legislativou by to bylo schema / součást odůvodnění). Výše popsané by vedlo k doplnění potřebných informací pro práci s krycím listem / lokalitou, pro práci s MPP vůbec. Tato zvýšená podrobnost, včetně dodatečných (grafických) regulativů, by se mohly stát součástí krycích listů lokalit poté, co budou pro potřebnou část území zpracovány ÚPČP / ÚS (z toho vyplývá i výhodnost paralelního zpracování ÚPČP / ÚS s MPP) – více též v závěru tohoto lektorského posudku.

6. Samostatnou kapitolou je výšková regulace – autor posudku se domnívá, že výšková regulace má být vázána jednoznačně na lokalitu, resp. na plochy, ze kterých se lokalita skládá (případně na plochy / polygony napříč lokalitami - oblasti homogenních výškových hladin mohou být, samozřejmě, položeny i "napříč" jednotlivých ploch, ze kterých se lokalita skládá). O výškové regulaci - viz také kapitolu 5 tohoto posudku.

7) DIGITÁLNÍ PLÁN

Při přípravě MPP bylo nashromážděno velké množství informací, které slouží nejen pro práci na MPP, ale jsou (mohou být) dostupné jako komplexní informační systém o městě. Proto je, samozřejmě, žádoucí a praktické tyto informace zpřístupnit digitálně.

Rovněž je zcela samozřejmé, že MPP je zpracován elektronicky (viz čl. 3, odst. 1). V tom případě může být / je i nositelem užitečného systému dat (a informací) o území – nikoliv však především (viz čl. 3, odst. 2). Nositelem komplexního sdělení (strategie, koncepce, celkového uspořádání a regulace) je vždy celý plán (ne pouze jeho části, zoomy). Pro práci s MPP (viz tři skupiny uživatelů MPP, uvedených v úvodu tohoto posudku) je tedy zcela zásadní a základní tištěná podoba MPP – přinejmenším do doby, než budou standardně k dispozici displeje o velikosti tištěného plánu v základním (použitém) měřítku. Není proto možné si představit rozhodování o směřování města, o strategii rozvoje, či o jeho koncepci výhradně na základě digitální podoby plánu.

To, samozřejmě, nesnižuje možnost přidané hodnoty například v podobě aplikace pro hledání dílčích informací (pravidel pro stavění). Aplikace, umožňující rychlou základní informaci o konkrétním území / pozemku, bude, samozřejmě, skvělým bonusem pro uživatele MPP.

ZÁVĚREM (1)

Závěrem několik poznámek napříč textem MPP, případně doplňujících doporučení.

Výroková část MPP obsahuje popisné / proklamativní / narativní pasáže, které by mohly být možná součástí Odůvodnění (popis), ale ve Výrokové části (předpis), jež má být normativní (a vymahatelná), jsou problematické – například:

- čl. 17, odst. 1: *"(...) doplňování tkáně města kvalitními současnými stavbami a aktivitami v nich (...)"*

- čl. 17, odst. 2: *"(...) ochrana historického dědictví je pojímána aktivně, jako rozvoj nové vrstvy špičkové architektury na volných místech v okrajových částech památkově chráněných území a zejména v ochranném pásmu Pražské památkové rezervace (...)"*

- čl. 18, odst. 1: *"(...) autorská díla (...)"*

- čl. 26, odst. 2: *"(...) starých a nových měst (...)"*

- čl. 26, odst. 3: "*(...) kontrasty krajin jsou klíčem k obrazu Prahy (...)*"

- čl. 28, odst. 4: "*(...) vytvářet město krátkých vzdáleností (...)*"

- čl. 28, odst. 4: "*(...) současné nároky na život (...)*"

Při aplikaci způsobu využití území podle MPP také dochází k problematickým situacím, daným zvolenou terminologií – například Olšanské hřbitovy jsou nezastavitelným *rekreačním* územím. Dalšími termíny, které mohou vést k nedorozumění, jsou například: *městská krajina* x *otevřená krajina*, nebo: *zastavitelné produkční* x *nezastavitelné produkční*; v textu je sice srozumitelně vysvětleno, ale v rozporu se zaběhlým způsobem užívání.

Autor posudku by také doporučoval, aby se Pražské stavební předpisy – vzhledem k provázanosti MPP s nimi – staly přílohou MPP (přílohou Odůvodnění).

MPP by měl být rovněž podkladem pro politická jednání a rozhodování na ose Praha – Středočeský kraj (metropolitní region). Z tohoto důvodu by měl obsahovat jasnou strategii a koncepci Prahy z hlediska kontextu, širších vztahů, zejména ve vztahu k metropolitnímu regionu (i když třeba jen v Odůvodnění).

ZÁVĚREM (2)

Pro pořízení a zpracování MPP byly ze srozumitelných důvodů zvolena metoda podrobnosti, která předpokládá návazné zpracování (podrobnějších) dokumentací částí města. Tato volba je zcela legitimní a je možno poukázat na zkušenost řady (západo)evropských měst, kde "metropolitní plán" je závazný pouze pro státní správu a pořizovatele podrobnější dokumentace, která je teprve závazná pro všechny uživatele plánu.

MPP vychází z těsné provázanosti s Pražskými stavebními předpisy, které obsahují kvalitní pravidla pro stavbu města – avšak i navzdory tomu je složitě představitelné rozhodování o území pouze na základě MPP (buť v kombinaci s Pražskými stavebními předpisy). Rozhodování o konkrétním území (části území, pozemku) podle parametrické regulace je v praxi velice problematické – převedení parametrické regulace do regulace grafické je nezbytnou podmínkou pro aplikaci MPP všemi uživateli plánu (viz úvod tohoto posudku). MPP – vzhledem ke své podrobnosti a metodě zpracování - neobsahuje pravidla / regulaci pro zástavbu například proluk (skutečných, domnělých) – z tohoto důvodu je téměř nemožné podle něj rozhodovat (územní řízení). A pokud tato pravidla zdánlivě obsahuje, jsou logicky nepřesná a vybočující z metody / pojetí MPP.

Z tohoto důvodu je nutné apelovat na městského pořizovatele, aby v co nejkratším čase byly pořízeny podrobnější dokumentace částí města, které zejména převedou v MPP použitou parametrickou regulaci v regulaci, podle které bude možné rozhodovat o území. Doporučeným řešením (stále ještě reálným) je pořizovat – souběžně s MPP – územní studie (ÚS – jednodušší řešení ve srovnání s ÚPČP) potřebných území tak, aby jejich výsledky bylo možné zapracovat do návrhu MPP pro veřejné projednání (jako podrobnější regulaci například do krycích listů lokalit – viz kapitola 6 tohoto posudku). Pořízení územních plánů částí města, případně územních studií se jeví nezbytnou podmínkou pro rozhodování o rozvoji města / území.